

Opća dobra u hrvatskom pravnom poretku

Šižgorić, Matea

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:195611>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-27**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

PRAVNI FAKULTET U ZAGREBU

Katedra za upravno pravo

Matea Šižgorić

OPĆA DOBRA U HRVATSKOM PRAVNOM PORETKU

Završni rad

Mentor: izv. prof. dr. sc. Marko Turudić

Zagreb, svibanj 2023.

Izjava o izvornosti diplomskog rada

Ja, Matea Šižgorić, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica diplomskog rada „Opća dobra u hrvatskom pravnom poretku“ te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

SADRŽAJ:

1. UVOD	1
2. POJMOVNO ODREĐENJE OPĆIH DOBARA	2
2.1. Zakonska regulativa.....	3
3. RAZLIKA IZMEĐU OPĆIH I JAVNIH DOBARA.....	5
4. RAZLIKA IZMEĐU OPĆIH DOBARA I DOBARA OD INTERESA ZA REPUBLIKU HRVATSKU	7
5. VRSTE OPĆIH DOBARA U REPUBLICI HRVATSKOJ	8
5.1. Pomorsko dobro	8
5.2. Javne ceste.....	13
5.3.Ostala opća dobra	15
5.3.1. Javne površine i nerazvrstane ceste	17
6. RADIOFREKVENCIJSKI SPKETAR KAO DOBRO OD JAVNOG INTERESA	19
6.1. Radiofrekvencijski spektar u pravu Europske unije.....	20
6.2. Radiofrekvencijski spektar u pravu Republike Hrvatske	22
7. ZAKLJUČAK	25
8. LITERATURA	27

1. UVOD

Stvari, odnosno dobra koje okružuju čovjeka većinom imaju sposobnost biti u vlasništvu nekoga ili nečega, no što je sa stvarima u kojima to nije slučaj? Takva dobra predstavljaju opća dobra.

Svrishodno tome, opća dobra se mogu definirati kao stvari koje nisu u vlasništvu nikoga odnosno pravnih ili fizičkih osoba, već ista služe zajedničkim potrebama svih ljudi, a unatoč tome što nisu u vlasništvu nikoga Republika Hrvatska vodi brigu i upravlja njima.

Upravo iz navedenog, kada se govori o općim dobrima često se nailazi na čitav niz dvojbi i ne razumijevanja, pa tako se događa da čak i pravni teoretičari pogrešno upotrebljavaju navedeni termin miješajući ga sa javnim dobrom. No, već su se Ustavom Republike Hrvatske proglasila dobrima koja uživaju osobiti interes za Republiku Hrvatsku te su radi toga donekle regulirana zakonskim okvirom u smislu korištenja, odnosno mogućnošću uporabe.

Predmet ovog rada su upravo Opća dobra u hrvatskom pravnom poretku gdje će se obraditi pojam općih dobara te jasno definirati koja su to opća dobra, koje su njihove karakteristike, pravni i zakonski akti koji uređuju tu vrstu dobara. Navest će se i poseban dio koji se odnosi na radiofrekvencijski spektar te pitanje ulazi li isti u sustav općih dobara ili javnih dobara u općoj upotrebi.

Svrha i ciljevi rada su razgraničenje općih dobara i javnih dobara te dobara od osobitog interesa za Republiku Hrvatsku.

Rad je podijeljen na sedam poglavlja uključujući uvodni i zaključni dio kao sastavne dijelove rada. U uvodnom djelu rada definira se predmet i ciljevi te svrha rada. Drugi dio rada objašnjava temeljni pojam općeg dobra i njegove osnovne karakteristike. Nadalje, u trećem i četvrtom poglavlju govori se o razlikama između općih dobara i javnih dobara te općih dobara i dobara od interesa za Republiku Hrvatsku gdje se točno navode njihove glavne razlike. Peti dio, odnosno poglavlje obrađuje vrste općih dobara gdje se navodi podjela općih dobara a zatim i posebno u potpoglavljima pojedinačno objašnjenje svakog od njih. U šestom poglavlju naglasak se stavlja na radiofrekvencijski spektar, objašnjenje pojma, definiranje navedenog u pravu Europske unije i Republike Hrvatske te stajalište o tome spada li isto u opće dobro ili javno dobro. U zaključku rada prikazuje se cjelokupna tematika te iznose glavni zaključci i donose zaključna razmatranja.

2. POJMOVNO ODREĐENJE OPĆIH DOBARA

U filozofiji, ekonomiji i političkim znanostima, opće dobro (*također Commonwealth, opća dobrobit ili javna dobrobit*) je ili „ono što je zajedničko i korisno za sve ili većinu članova određene zajednice, ili pak, ono što se postiže građanstvom, kolektivom djelovanje i aktivno sudjelovanje u području politike i javne službe.“¹ Filozofske doktrine razlikuju koncept općeg dobra, odnosno svaka od njih drugačije promatra navedeni pojam i područje. Rane koncepte među prvim filozofima iznijeli su Aristotel i Platon. Razumijevanje općih dobara sukladno Aristotelovoj filozofiji primjenjivo je i danas, gdje ga suvremeni učenjak naziva "dobrom svojstvenim zajednici i koje može postići samo zajednica, ali koje pojedinačno dijele njeni članovi".²

Sami koncept općeg dobra svoj razvoj doživljava kroz rad političkih teoretičara a neki od istaknutih su bili: „Tomo Akvinski, Niccolo Machiavelli, John Locke, Jean-Jacques Rousseau, James Madison, Adam Smith, Karl Marx, John Stuart Mill, John Maynard Keynes, John Rawls i mnogi drugi mislioci.“³ U suvremenoj ekonomskoj teoriji, opće dobro je svako dobro koje je suparničko, ali se ne može isključiti, dok opće dobro, nasuprot tome, nastaje u potpolju ekonomije blagostanja i odnosi se na ishod funkcije društvenog blagostanja. Takva bi funkcija društvene dobrobiti, pak, bila ukorijenjena u moralnoj teoriji dobra(kao što je utilitarizam). „Teorija društvenog izbora ima za cilj razumjeti procese kojima se opće dobro može ili ne mora ostvariti u društvima kroz proučavanje pravila kolektivnog odlučivanja. Teorija javnog izbora primjenjuje mikroekonomsku metodologiju na proučavanje političkih znanosti kako bi objasnila kako privatni interesi utječu na političke aktivnosti i rezultate.“⁴

Stvar, od latinske riječi *res*, se odnosi na „materijalni dio prirode koji ima sposobnost da bude u vlasništvu fizičkih ili pravnoj osoba te je na istom moguće zasnovati pravo vlasništva ili neko drugo stvarno pravo.“⁵ Nadalje, izraz „*Opće dobro*“ koristi se na mnogo različitih načina. Također, potječe od latinske riječi: *res communes omnium*, a označava dobro koje u

¹ Britannica, Common good, dostupno na: <https://www.britannica.com/topic/common-good>, pristupljeno: 15.04.2023.

² Diggs, B. J., "The Common Good as Reason for Political Action". *Ethics*. 83 (4), 1973., str., 285–287.

³ *Ibid.*, str. 288.

⁴ *Ibid.*, str. 289-291

⁵ Aviani, Damir, Zasebno korištenje opće-uporabljivih dobara u Hrvatskoj: Dometi i ograničenja; Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 46., 2009., 1., str. 123.

načelu pripada svima, dijelove prirode koji po svojim svojstvima nisu u vlasništvu nikoga, već služe za zajedničku upotrebu svima, odnosno svima je dostupno.⁶

2.1. Zakonska regulativa

Člankom 3. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima⁷ opće dobro je „malo bolje definirano“ pa se tako govori „o sposobnosti stvari da bude objekt prava vlasništva i drugih stvarnih prava. Nadalje, Zakon ističe da sve stvari mogu biti objektom prava vlasništva ili drugih stvarnih prava, osim onih“⁸ na koje se zbog njihove osobnosti ili zakonskih odredbi primjenjuje odredba da to nisu. Dakle, sukladno ZV-u proizlazi da „oni dijelovi prirode koji po svojim svojstvima ne mogu biti u vlasništvu niti jedne pojedine fizičke ili pravne osobe, nisu sposobni biti objektom prava vlasništva i drugih stvarnih prava, nego su za korištenje svih.“⁹ Na temelju navedenog zaključuje se da ZV određene stvari određuje općim dobrom vodeći se dvama kriterijima: prvi koji se odnosi na prirodne osobine stvari koje ih zbog navedenog izuzimaju iz pravnog prometa te drugi kriterij koji se odnosi na zakonsko izuzimanje dobra kao objekta vlasništva.

Nadalje, tu je i Ustav Republike Hrvatske¹⁰ u kojem je prema članku 52. određeno da: „*More, morska obala i otoci, vode, zračni prostor, rudna i druga prirodna bogatstva, ali i zemljište, šume, biljni i životinjski svijet, drugi dijelovi prirode, nekretnine i stvari od osobito kulturnog, povijesnog, gospodarskog i ekološkog značenja, za koje je zakonom određeno da su od interesa za Republiku Hrvatsku imaju njezinu osobitu zaštitu.*“¹¹ Dakle, Ustav sukladno tome utvrđuje na koji se način mogu koristiti i dobra od interesa za Republiku Hrvatsku, tko su ovlašten osobe koje na njih imaju pravo, naknade za ograničenja i slično.

Također „*o javnim dobrima brine se, njima upravlja i za to je odgovorna Republika Hrvatska, osim ako posebnim zakonom nije drukčije određeno, a pravno nisu dio javnih*

⁶ Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Opće dobro, dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=45216#:~:text=op%C4%87e%20dobro%20%28lat.%20res%20communes%20omnium%29%2C%20dobro%20koje,u%20rijekama%2C%20jezerima%20i%20morima%20te%20morska%20obala%29>, pristupljeno 17.2.2023

⁷ Čl. 3. st. 1. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, 81/15, 94/17 (u daljnjem tekstu: ZV)

⁸ Ibid., čl. 3. st. 1. ZV-a

⁹ Ibid., čl. 3. st. 2. ZV-a

¹⁰ Ustav Republike Hrvatske, NN 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01; 55/01, 76/10, 85/10, 05,14

¹¹ Čl. 52. Ustava Republike Hrvatske

*dobara one zgrade i druge građevine koje su na njima izgrađene na temelju koncesije pa čine zasebnu cjelinu, dok traje koncesija.*¹²

Nadalje, dvije glavne karakteristike općih dobara su:

1. „Isključenost iz pravnog prometa (*res extra commercium*) što znači da nad njima vlasništvo i druga stvarna prava ne može steći nitko pa ni Republika Hrvatsku
2. Opća uporaba¹³

Navedeno označava da je zapravo generalno „pravilo da vlast vrši Republika Hrvatska, a iznimke su propisane posebnim propisima koje zapravo predstavljaju *lex specialis* u odnosu na opće odredbe ZV-a.“¹⁴ Nadalje, što se tiče brige, odnosno skrbi o općem dobru uzima se u obzir članak 35. st. 7. Kao jedan od relevantnih, a istim „je određeno da onaj tko odlučuje o općim dobrima ili stvarima u vlasništvu Republike Hrvatske, ili njima upravlja, ima dužnost postupanja dobrog domaćina i odgovoran je za to.“¹⁵

Također, „opća uporaba predstavlja opću i ravnopravnu uporabu javnih dobara od strane građana i drugih subjekata prava, zamišljena je kao temeljni oblik uporabe javnih dobara i bitna je odrednica pravnog režima kategorije dobara od javnog interesa.“¹⁶ Borković dodatno navodi da se ovaj oblik korištenja izražava u činjenici da svatko može koristiti takvo dobro (po načelu jednakosti), ali i u činjenici da pojedinac ne može koristiti takvo dobro na način da ga sprječava ili ometa. drugi od uporabe „prema propisanom ili uobičajenom načinu uporabe ili prema naravi samog dobra.“¹⁷

¹² Čl. 3. st. 3-4. ZV-a

¹³ Jug, Jadranko, Pravni status općih dobara, u zborniku *Nekretnine u pravnom prometu*, Inženjerski biro., Zagreb, 2004., str. 2

¹⁴ *Ibid.*, str. 2

¹⁵ Čl. 35. st. 7. ZV-a

¹⁶ Popovski, Aleksandra, Pravna priroda opće uporabe javnog dobra, *Pravni vjesnik : časopis za pravne i društvene znanosti Pravnog fakulteta Sveučilišta J.J. Strossmayera u Osijeku*, Vol. 32 No. 3-4, 2016., str. 186.

¹⁷ Borković. Ivo, *Upravno pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2002., str. 545.

3. RAZLIKA IZMEĐU OPĆIH I JAVNIH DOBARA

Kako bi se mogla utvrditi razlika između općih i javnih dobara prvo je potrebno definirati oba navedena pojma. Prema tome, javno dobro „predstavlja objekt vlasništva javnog prava, koje na autoritativan i jednostran način odlučuje hoće li članovima društvene zajednice dopustiti korištenje tog dobra u skladu s njegovom namjenom. Jedna od najvažnijih okolnosti je hoće li javnopravna osoba istovremeno priznati aktivnu identifikaciju za subjekte opće uporabe za podnošenje zahtjeva usmjerenih na ostvarivanje i zaštitu prava opće uporabe.“¹⁸ Riječ je zapravo o stvarima „(lat. *res in publico usu*) koje zbog svojih prirodnih svojstava ili zbog javne namjene koja im je određena normativnim ili upravnim aktom potpadaju pod poseban pravni režim, u pravilu režim javnog prava.“¹⁹ U pravnom poretku Republike Hrvatske a i u teoriji upravnog prava, ZV poznaje sljedeća javna dobra: „*javna dobra u općoj uporabi, javna dobra u javnoj uporabi i ostala javna dobra.*“²⁰

Zapravo, glavna razlika u navedena dva pojma je u njihovoj sposobnosti da bude objektom stvarnih prava, prvenstveno prava vlasništva. “Za razliku od općih dobara, koja ne mogu biti u ničijem vlasništvu, javna dobra mogu biti u vlasništvu određene javnopravne osobe. Javna dobra, dakle, čine vlasništvo takvih pravnih osoba.“²¹

Sukladno navedenom, proizlazi da „su stvari koje su vlasništvo Republike Hrvatske i drugih osoba javnog prava javna dobra.. Kada se govori o drugim javnopravnim osobama, prvenstveno se misli na jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te razne ustanove.“²² Odredbom članka 35. ZV-a propisano je da „*Republika Hrvatska i druge pravne osobe javnog prava koje su nositelji prava vlasništva u pravnim odnosima imaju izjednačen položaj s privatnim vlasnicima, ako zakonom nije drukčije određeno.*“²³ ZV također propisuje da Vlada Republike Hrvatske ili tijelo koje ona ovlasti odlučuje o raspolaganju, upravljanju i korištenju stvari u vlasništvu Republike Hrvatske.²⁴

Pa tako, člankom 35. St. 4. ZV-a određeno je da su „javna dobra u općoj uporabi stvari u vlasništvu Republike Hrvatske koje su namijenjene za svačiju uporabu i svatko se njima može

¹⁸ Popovski, Aleksandra, op. cit., str. 183.

¹⁹ Hrvatska enciklopedija, Javno dobro, dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=28840>, pristupljeno: 17.02.2023.

²⁰ Čl. 35. ZV-a

²¹ Aviani, Damir, op. cit., str. 124.

²² Ibid., str. 124

²³ Čl. 35. st. 1. ZV-a

²⁴ Čl. 35. st. 2. ZV-a

služiti na način koji je za to utvrđen zakonom ili na način koji je tijelo ili ustanova odlučila, a pravila koja vrijede za javna dobra primjereno se primjenjuju i na javna dobra u općoj uporabi.“²⁵ Na temelju navedenog proizlazi da se zapravo temeljna razlika ističe „u tome što su opća dobra van pravnog prometa i javna dobra u vlasništvu Republike Hrvatske odnosno jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.“²⁶

²⁵ Čl. 35. st. 4. ZV-a

²⁶ Ibid.

4. RAZLIKA IZMEĐU OPĆIH DOBARA I DOBARA OD INTERESA ZA REPUBLIKU HRVATSKU

Nastavno na prethodno poglavlje, more, morska obala i otoci kao dijelovi prirode temeljem samog Ustava Republike Hrvatske, *ex constitutione*, proglašeni su od interesa za Republiku Hrvatsku. Ustavna kategorija „dobara od općeg interesa obuhvaća skup različitih dobara među kojima“²⁷ su i dobra opće uporabe. Međutim, „*opći interes po svojoj prirodi predstavlja nešto sasvim drugo od opće uporabe. Osobito se misli na poseban interes države i zajednice za ta dobra (za njihovo uređenje, zaštitu, nadzor, održavanje i sl.) zbog njihova opće društvenog značaja.*“²⁸

U dobra od interesa za Republiku Hrvatsku ulaze: „prvo, javna dobra, drugo, javna dobra u općoj uporabi, bilo da se radi o nekretninama ili pokretninama, i treće, stvari u privatnom vlasništvu kao što su npr. umjetnička djela, povijesni dokumenti i ostalo ako ispunjavaju zakonske uvjete da su dobra od interesa za Republiku Hrvatsku.“²⁹

Tako je u ZV-u određeno da „stvari za koje je na temelju Ustava Republike Hrvatske posebnim zakonom utvrđeno da su od interesa za Republiku Hrvatsku te stoga imaju njezinu osobitu zaštitu, a nisu opća dobra, mogu biti objektom prava vlasništva i drugih stvarnih prava.“³⁰ „Vlasnici i ovlaštenici drugih prava na tim stvarima mogu se koristiti svojim pravima u skladu sa zakonom određenim načinom uporabe i iskorištavanja tih stvari ,a za ograničenja kojima su podvrgnuti imaju pravo na naknadu utvrđenu zakonom.“³¹

Prema Jugu, pojam "dobra od interesa za Republiku Hrvatsku "znatno je širi od pojma općeg dobra, a status dobara od interesa za Republiku Hrvatsku može obuhvatiti „opća dobra, javna dobra u općoj uporabi, javna dobra u javnoj uporabi, kao i druge stvari u običnom stvarnopravnom stanju. Jedina razlika kod takvih stvari odnosi se na posebno zakonsko uređenje njihove uporabe i prava.“³²

²⁷ Nakić, Jakob, Pomorsko dobro- opće ili javno dobro, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, Vol. 53 No. 3, 2016., str. 12-13.

²⁸ Ibid., str. 13

²⁹ Ibid., str. 126.

³⁰ Čl. 4. St. 1 - 2. ZV - a

³¹ Aviani, Damir, op. cit., str. 125.

³² Jug, Jadranko, op. cit., str. 4.

5. VRSTE OPĆIH DOBARA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Sukladno odredbama ZV-a vidljivo je da atmosferski zrak, „vode u rijekama, jezerima i moru te morska obala, s obzirom na njihova posebna svojstva, ulaze u opća dobra koja su na raspolaganju svima.“³³

Nadalje, opća dobra se mogu razvrstati prema trima skupinama:

1. „Prvu skupinu čine atmosferski zrak, vode u rijekama, jezerima i moru te morska obala, čija prirodna svojstva onemogućuju da budu predmet prava vlasništva.³⁴ Zakon o vodama³⁵ utvrđuje da je voda opće dobro koje zbog svojih prirodnih svojstava ne može biti u ničijem vlasništvu
2. U drugu skupinu javnih dobara u Republici Hrvatskoj spadalo bi pomorsko dobro zajedno s javnim cestama koje zbog svojih prirodnih svojstava nisu izuzete iz pravnog prometa, već su kao takve definirane propisom i stavljene izvan režima stvarnog prava³⁶
3. U treću skupinu općih dobara spadaju ona opća dobra koja su kao takva određena i propisom, a nisu pomorska dobra i javne ceste, nego sva druga opća dobra izvan režima vlasništva, koja nisu javna dobra u općoj uporabi ili javna dobra u javnoj upotrebi. Riječ je o nerazvrstanim cestama, trgovima i drugim javnim površinama koje nisu u vlasništvu, ali nisu ni javne ceste“³⁷

U nastavku rada obrađuju se opća dobra kako slijedi: pomorsko dobro, javne ceste te ostala opća dobra.

5.1. Pomorsko dobro

Pomorsko dobro je „opće dobro od interesa za Republiku Hrvatsku i ima njezinu osobitu zaštitu, a koristi se pod uvjetima i na način propisan Zakonom. Pomorskim dobrom upravlja,

³³ Čl.3. st. 2. ZV-a

³⁴ Jug, Jadranko, op. cit., str. 5.

³⁵ Čl. 3. st. 1. Zakona o vodama, NN 66/19

³⁶ Jug, Jadranko op. cit., str. 5.

³⁷ Ibid. str. 6.

brine se o njegovoj zaštiti i odgovora Republika Hrvatska neposredno ili putem jedinica područne (regionalne) samouprave, odnosno jedinica lokalne samouprave.“³⁸

Što se tiče pripadnosti, pomorsko dobro pripada svima pa se sukladno tome može reći:

- „da je pomorsko dobro kao takvo neotuđivo
- da ne može biti objektom stjecanja prava vlasništva ni drugih stvarnih prava
- da ne može biti izvan prometa“³⁹

Pomorsko dobro je također "res in publico usu" - čime se svim građanima omogućuje ravnopravno i pravedno korištenje pomorskog dobra uz poštivanje njegove prirode i/ili namjene. „Svakomu je dopušteno upotrebljavati i/ili koristiti se pomorskim dobrom prema njegovoj prirodi i namjeni, a u skladu s odredbama Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama.“⁴⁰

„Ustav Republike Hrvatske, Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima te Pomorski zakonik“⁴¹ omogućuju određivanje pravne prirode pomorskog dobra. „*Ono se definira kao opće dobro od interesa za Republiku Hrvatsku. Svakome je dopušteno upotrebljavati i/ili koristiti se pomorskim dobrom prema njegovoj prirodi i namjeni*“,⁴² a u skladu s Pomorskim zakonikom.

„Pomorsko dobro u Republici Hrvatskoj ne može biti predmetom prava vlasništva i drugih stvarnih prava. Upravo zbog odlučnosti i nepoštivanja odredbi tih krovnih zakona nastaju veliki problemi i uzurpacije teritorija koje su svakodnevna pojava.“⁴³ Davanjem dobro osmišljenih koncesija mogu se zaštititi i poštivati zakonske odredbe. Opća uporaba ograničena je zakonom u dva smjera. Prvo, takvo korištenje dopušteno je „samo prema prirodi i namjeni pomorskog dobra i drugo, mora biti u skladu sa zakonom.“⁴⁴

„Odlukom Vlade pomorsko dobro može se izuzeti iz opće uporabe (dio namijenjen za potrebe obrane, regulacije rijeka, vodotoka spojenih s morem i drugih infrastrukturnih objekata od interesa za Republiku Hrvatsku).“⁴⁵

³⁸ Jug, Jadranko, op. cit., str., 6

³⁹ Ibid., str. 6

⁴⁰ Čl. 6. Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama, NN 181/04, 76/07, 146/08, 61/11, 56/13, 26/15, 17/19, 70/21 (dalje u tekstu:ZPDML)

⁴¹ Pomorski zakonik, NN 181/04, 76/07, 146/08, 61/11, 56/13, 26/15, 17/19 (u daljnjem tekstu:PZ)

⁴² Čl. 1. PZ-a

⁴³ Jug, Jadranko, op. cit., str. 6

⁴⁴ Borković, Ivo, Primjena općeg pravnog režima koncesije na pomorsko dobro, Rijeka, 1995, str. 24

⁴⁵ Popovski, Aleksandra, op., cit., str. 185

Sukladno čl. 3. ZPDML - a dobra čine "unutarnje morske vode i teritorijalno more, njihovo dno i podzemlje, te dio kopna koji je po svojoj naravi namijenjen općoj uporabi ili je takvim proglašen, kao i sve što je trajno povezano s onim dijelom zemlje na površini ili ispod nje."⁴⁶

Dijelom zemljišta smatraju se "morske obale, lučice, nasipi, plićaci, hridi, grebeni, plaže, ušća rijeke koje se ulijevaju u more, kanali povezani s morem te živa i neživa prirodna bogatstva u moru i izvan mora."⁴⁷

Danas je situacija sasvim drugačija; "masovno se gospodarski iskorištavaju resursi morske obale i priobalnog mora, a gospodarski se iskorištavaju i rudna blaga daleko od morske obale, na dubinama gdje je to donedavno bilo nezamislivo."⁴⁸

„Definicija pomorskog dobra sadržajno je kontradiktorna i u pojedinim segmentima neprecizna. Prije svega, to se odnosi na definiranje „morske obale, morskog dna, kao i živih i neživih prirodnih bogatstava. Iz zakonske definicije vidimo da je u pomorsko dobro uključena“⁴⁹:

- „Kopnena komponenta – morska obala
- Vodena komponenta– unutarnje morske vode i teritorijalno more
- Podmorska komponenta – morsko dno i podzemlje“⁵⁰

„Pomorsko dobro oduvijek je bilo područje koje je, kao najzanimljiviji dio teritorija svake države, pa tako i Republike Hrvatske, bilo izloženo različitim zahvatima (primjerice, izgradnja marina, apartmanskih naselja, nasipanja mora itd.).Granica pomorskog dobra počela je biti vrlo važna u vrijeme kada su se na morskoj obali počeli masovno graditi različiti objekti (vikendice, lučice, plaže, turistički objekti i dr.).“⁵¹

S jedne strane, dakle, nalazi se more i „morska obala kao *res communes omnium*, a s druge strane potreba da se dio ili većina ljudi isključi iz korištenja iste obale i mora, ponajviše iz ekonomskih razloga.“⁵²

Što se tiče pravnog uređenja u Republici Hrvatskoj i primjeni postojećih gore navedenih pravnih normi u praksi predstavlja izuzetno živo i složeno pravno područje, puno otvorenih

⁴⁶ Čl. 3. ZPDML-a

⁴⁷ Vojković, Goran, Pomorsko dobro i koncesije, Hrvatski hidrografski institut, Split, 2003., str. 57.

⁴⁸ Pehar, Snježana Pojam javnog dobra u teoriji i praksi, Zbornik radova Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse, br. 9, Mostar 2011., str. 238- 239.

⁴⁹ Ibid., str. 240

⁵⁰ Loc., cit., str. 240

⁵¹ Hlača, Vinko., Nakić, Jakob. Zaštita pomorskog dobra u RH, PPP god. 49 (2010), 164, str. 493- 529.

⁵² Nakić, Jakob, op. cit., str.8.

pitanja i ozbiljnih problema.⁵³ Jedno od takvih pitanja je i upotreba ili korištenje pomorskim dobrom. „Za posebnu upotrebu ili gospodarsko korištenje dijela pomorskog dobra može se u zakonom propisanom postupku, fizičkim ili pravnim osobama dati koncesija.“⁵⁴ „Koncesije predstavljaju dozvole za obavljanje gospodarske djelatnosti za što se koncesionaru mora platiti naknada,⁵⁵ a izdaju se od strane Županijskog poglavarstva ili Vlade Republike Hrvatske,“ ovisno o vrsti koncesije na rok od 5 do 99 godina.“⁵⁶

Sukladno ZPDML-u, koncesija je „*pravo kojim se dio pomorskog dobra djelomično ili potpuno izuzima iz opće uporabe i daje na posebnu uporabu ili gospodarsko korištenje pravnim ili fizičkim osobama koje imaju registrirani obrt.*“⁵⁷ Nastavno na navedeno, ZPDML precizno utvrđuje: „*uvjete i postupak dobivanja koncesije za gospodarsko korištenje pomorskog dobra i posebne namjene pomorskog dobra, rok na koji se dodjeljuje, tko donosi odluku o koncesiji, što je odluka o koncesiji, sadržaj koncesije, naknade, postupak, gradnja na pomorskom dobru te uvjeti podkoncesije.*“⁵⁸

Koncesija se upisuje u Upisnik koncesija, javne knjige dostupne u elektroničkom i pisanom obliku.⁵⁹ Budući da još uvijek nije usklađeno zemljišnoknjižno stanje, a i radi pravne sigurnosti općenito, koncesija „na pomorsko dobro se daje isključivo u slučaju prethodno utvrđene granice pomorskog dobra te nakon što je to isto pomorsko dobro upisano u zemljišne knjige.“⁶⁰

*Pod upravljanjem pomorskim dobrom podrazumijeva se „održavanje, unapređenje, briga o zaštiti pomorskog dobra u općoj uporabi, te posebna uporaba ili gospodarsko korištenje pomorskog dobra na temelju koncesije ili koncesijskog odobrenja.“*⁶¹

„Jedinica lokalne samouprave brine se i održava dio pomorskog dobra opće uporabe koji se nalazi na njezinom području. Definiranjem redovnog upravljanja (o kojem skrbe jedinice lokalne samouprave- gradovi/općine)i izvanrednog upravljanja(o kojem skrbe jedinice regionalne-regionalne samouprave - županije), Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama

⁵³ Vojković, Goran, op. cit., str. 11.

⁵⁴ Članak 7. stavak 1. ZPDML-a

⁵⁵ Grubišić, Lucija, Naknade za koncesije na pomorskom dobru, Porezni vjesnik 1/2016 str. 111-112.

⁵⁶ Ibid., str. 113.

⁵⁷ Čl. 16. ZPDML-a

⁵⁸ Perkušić, Ante, Peterinović, Ranka, Perkušić, Zvonimir, Stjecanje i zaštita posjeda na pomorskom (općem) dobru De lege lata- de lege ferenda, PPP god. 49, 2010., br. 164, str. 539.

⁵⁹ Čl. 36. ZPDML-a

⁶⁰ Čl. 7. ZPDML-a

⁶¹ Perkušić et al. op. cit., str. 538.

razgraničava prava i obveze upravljanja pomorskim dobrom.“⁶² „U svakom slučaju, Republika Hrvatska odgovorna je za brigu o pomorskom dobru kao općem dobru, te je slijedom toga i aktivno legitimirana za njegovu zaštitu.“⁶³ Sukladno tome ima pravo podnositi tužbe radi utvrđivanja spornog pomorskog dobra ili potraživati naknadu štete ili uspostavu prijašnjeg stanja.⁶⁴

Međutim, prema ZPDML-u, odredba članka 118. St. 2. koja kaže da „državni odvjetnik, kao osoba moći poduzeti radnje upisa pomorskog dobra, odnosno *brisanja upisa prava vlasništva ili druge nekretnine prava na pomorskom dobru koja su nevaljano stečena.*“⁶⁵ Iz navedene odredbe proizlazi da bi u tom slučaju državni odvjetnik bio ovlaštena stranka *sui generis* za zaštitu i pokretanje postupka na pomorskom dobru. Isto tako, uzme li se u obzir odredba članka 15. stavka 2. ZPDML-a kojom je propisano da je Ministarstvo nadležno za pomorstvo dužno Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske dostaviti rješenje „o utvrđivanju granice pomorskog dobra kako bi se obavio upis u zemljišne knjige čime nastaje još veća zbrka oko ovlasti i zaštite pomorskog dobra.“⁶⁶

Stoga, ističe se važnost opredjeljenja zakonodavca za ovlaštenje za zaštitu pomorskog dobra, bilo da se radi o Republici Hrvatskoj kao pravnoj osobi, ili o državnom odvjetništvu kao stranci *sui generis*.

Nadalje, kako je već naglašeno, pomorsko dobro, kao opće dobro, predstavlja stvar izvan prometa (*res extra commercium*). „To znači da se na njoj ne može steći pravo vlasništva niti druga stvarna prava.“⁶⁷ Budući da te stvari ne mogu biti objekt prava vlasništva i drugih stvarnih prava, one su izuzete iz građanskopravnih propisa, a način uporabe i uporabe tih stvari pobliže se uređuju javnopravnim normama.⁶⁸

Pomorsko dobro, kao opće dobro, na određenom dijelu morske obale, zbog svojih prirodnih obilježja, prikladno je biti objektom vlasništva. „Pravni poredak, kako općim pravnim normama Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, tako i posebnim propisom Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama, nije isključio pomorsko dobro kao objekt vlasništva. Stoga može se zaključiti da se u pravu pomorsko dobro kao opće dobro (odnosno dijelovi

⁶² Ibid., str. 539

⁶³ Jug, Jadranko, op. cit., str. 8

⁶⁴ Ibid., str. 8.

⁶⁵ Čl. 118. st. 2. ZPDML-a

⁶⁶ Jug, Jadranko, op. cit., str. 9.

⁶⁷ Gavella N., Josipović T., Gliha I., Belaj, V., Stipković, Z.: Stvarno pravo, svezak I, Narodne novine, Zagreb 2007., str. 162.

⁶⁸ Perkušić et al. op. cit., str. 540.

pomorskog dobra koji inače ne mogu biti objekt subjektivnih stvarnih prava), na određenom dijelu morske obale koji je pogodan za boravak u nečija stvarna kontrola, može biti predmet posjedovanja.“⁶⁹

5.2. Javne ceste

Javna cesta predstavlja svaku cestu (površina) općeg značenja za promet kojom se svatko može slobodno koristiti i kretati pod uvjetima određenim Zakonom o sigurnosti prometa na cestama⁷⁰ i koju je nadležno tijelo proglasilo javnom cestom.

U prethodnom Zakonu o javnim cestama, člankom 2. isticalo se da su: „javne ceste opće dobro i na njima se ne može stjecati pravo vlasništva niti druga stvarna prava po bilo kojoj osnovi.“⁷¹

Prema trenutno važećem Zakonu o cestama, javne ceste su: „javno dobro u općoj uporabi u vlasništvu Republike Hrvatske.“⁷² Javne ceste ne mogu se „otuđiti iz vlasništva Republike Hrvatske niti se na njima mogu stjecati stvarna prava, osim u slučajevima propisanim Zakonom o cestama.“⁷³ Na javnoj cesti može se „osnovati pravo služnosti i pravo građenja radi građenja komunalnih, vodnih, energetskih građevina i građevina elektroničkih komunikacija i pripadajuće opreme, na način propisan istim zakonom“.⁷⁴

„Javna cesta postaje javno dobro opće uporabe pravomoćnošću uporabne dozvole, odnosno izdavanjem druge isprave na temelju koje se dopušta uporaba građevine u skladu s posebnim propisom.“⁷⁵ Javna cesta je temeljem „pravomoćne uporabne dozvole“ „upisana u zemljišne knjige kao javno dobro u općoj uporabi i kao neotuđivo vlasništvo Republike Hrvatske, uz uknjižbu Hrvatskih autocesta d.o.o. oko. oko. kao pravna osoba ovlaštena za upravljanje autocestama, Hrvatske ceste d.o.o. kao pravne osobe ovlaštene za upravljanje državnim cestama i županijske uprave za ceste kao pravne osobe ovlaštene za upravljanje županijskim i lokalnim cestama. Pravo služnosti i pravo građenja upisuje se u zemljišne knjige.“⁷⁶

⁶⁹ Ibid. str. 551.

⁷⁰ Zakon o sigurnosti prometa na cestama, NN 67/08, 48/10, 74/11, 80/13, 158/13, 92/14, 64/15, 108/17, 70/19, 42/20, 85/22, 114/22

⁷¹ Zakon o javnim cestama, NN, br. 180/04, 82/06, 138/06, 146/08

⁷² Čl. 3. Zakona o cestama NN, br. 84/11, 22/13, 54/13, 148/13, 92/14, 110/19, 144/21, 114/22, 114/22 (u daljnjem tekstu: ZC)

⁷³ Čl. 3. st. 3. ZC-a

⁷⁴ Čl. 3. st. 4. ZC-a

⁷⁵ Čl. 3. st. 5. ZC-a

⁷⁶ Čl. 3. st. 5-6. ZC-a

Nadalje, javne ceste se, ovisno o njihovom društvenom, prometnom i gospodarskom značenju mogu razvrstati u sljedeće skupine:

- „autoceste,
- državne ceste,
- županijske ceste i
- lokalne ceste“⁷⁷

Nadalje, Zakonom o cestama upravljanje je u potpunosti standardizirano i povjereno određenim pravnim osobama koje to upravljanje obavljaju, za razliku od pomorskog dobra. Tako Zakon kaže da „Hrvatske autoceste, društvo s ograničenom odgovornošću sa sjedištem u Zagrebu, upravljaju, grade, rekonstruiraju i održavaju autoceste, osim onih kojima upravlja koncesionar.“⁷⁸

Upravljanje, „građenje, rekonstrukcija i održavanje državnih cesta u nadležnosti je trgovačkog društva Hrvatskih cesti - društva s ograničenom odgovornošću sa sjedištem u Zagrebu. Za obavljanje poslova kojima se osigurava gospodarenje županijskim i lokalnim cestama, Županija osniva pravnu osobu - Županijsku upravu za ceste. Sve ovlasti i predmeti poslovanja ovih pravnih osoba strogo su određeni Zakonom o cestama.“⁷⁹

Što se tiče prava građenja i upravljanja, s druge strane, koncesijom se, kao i u slučaju pomorskog dobra, stječe „pravo građenja i upravljanja autocestom i određenim cestovnim objektima na državnoj cesti, što uključuje pravo gospodarsko korištenje brze ceste ili objekta na državnoj cesti, kao i pravo rekonstrukcije i održavanja autoceste i cestovnog objekta na državnoj cesti, državne ceste za vrijeme trajanja ugovora o koncesiji i/ili pravo korištenja cestovnog zemljišta za izgradnju popratnih uslužnih objekata i obavljanje djelatnosti ugostiteljstva, trgovine, opskrbe gorivom, uslužnih usluga i dr.“⁸⁰

„Koncesija na javnoj cesti ne može se dati na razdoblje dulje od 60 godina. Odluku o davanju koncesije donosi Vlada Republike Hrvatske kao davatelj koncesije u ime Republike Hrvatske.“⁸¹ Odluka o koncesiji donosi se nakon provedenog natječaja, a pripreme radnje za davanje koncesije, sam postupak davanja koncesije, kao i odluka o odabiru najpovoljnijeg

⁷⁷ Čl. 6. ZC-a

⁷⁸ Čl. 81. ZC-a

⁷⁹ Čl. 83. ZC-a

⁸⁰ Čl. 75. ZC-a

⁸¹ Čl. 75. st. 3. ZC-a

ponuditelja i Ugovor o koncesiji uređeni su odredbama Zakona o koncesiji. 76. - 79. Zakona o cestama.⁸²

Također, Zakonom o cestama propisano je da kad trajno prestane „potreba korištenja javne ceste ili njezina dijela kao javne ceste, može joj se oduzeti status javnog dobra u općoj uporabi, a nekretnina čiji je status javnog dobra uopće prestaje uporaba ostaje u vlasništvu Republike Hrvatske.“⁸³ Prijedlog za „*oduzimanje statusa javnog dobra u općoj uporabi javnoj cesti ili njezinom dijelu pravna osoba koja upravlja javnom cestom podnosi Ministarstvu pomorstva, prometa i infrastrukture, a rješenje o oduzimanju statusa javne ceste ili njezina dijela donosi Vlada Republike na prijedlog Ministarstva Republike Hrvatske ili tijela koje ono ovlasti.*“⁸⁴

U biti to je u suprotnosti „stajalištu kao i kod pomorskog dobra da osoba koja skrbi o zajedničkom dobru postaje i vlasnik nekretnine nakon ukidanja statusa zajedničkog dobra.“⁸⁵

U slučaju „javnih cesta, alternativa takvom stajalištu bila bi s jedne strane da pravne osobe koje upravljaju javnim cestama postanu vlasnici takvih nekretnina, što je u konačnici neprihvatljivo, jer bi onda takve nekretnine ušle u imovine tih pravnih osoba kao osnovna sredstva.“⁸⁶ Druga pak mogućnost je „da takva nekretnina ostane u statusu općeg dobra, ali koja više nije javna cesta i koje bi javno dobro tada bilo u nadležnosti jedinice lokalne samouprave koja bi skrivila o takvim nekretninama. No, ipak takva nekretnina ostaje u brizi Republike Hrvatske što je isto kao i kod pomorskog dobra.“⁸⁷

5.3. Ostala opća dobra

Kao što je navedeno, javna dobra su voda u rijekama, jezerima i moru, kao i atmosferski zrak. To su javna dobra, s obzirom na njihova prirodna svojstva koja ih izuzimaju od režima stvarnog prava, te ih kao takva propis predviđa. Postoje i određena dobra koja su u statusu javnih dobara, a nisu ni pomorsko dobro ni javni putevi. Riječ je o određenim javnim površinama, a posebno o *“javnim zelenim površinama, pješačkim stazama, pješačkim*

⁸² Čl. 76. – 79. ZC-a

⁸³ Čl. 5. st. 1. ZC-a

⁸⁴ Čl. 5. st. 2. ZC-a

⁸⁵ Jug, Jadranko, op. cit., str. 14.

⁸⁶ Ibid., str. 14

⁸⁷ Loc. cit., str. 14

zonama, trgovima, parkovima, igralištima, javno prometnim površinama i dijelovima prometnica koje prolaze kroz naselje, a koje nisu razvrstane ceste.“⁸⁸

„Sve navedene nekretnine u pravilu su upisane u zemljišnim knjigama kao opće vlasništvo u izvan vlasničkom režimu. S obzirom da se ne radi o javnim cestama ili pomorskom dobru, prvotno bi se moglo zaključiti da je riječ o javnom dobru o kojem se brine, upravlja i za koji je odgovorna Republika Hrvatska, sukladno članku 3. stavku 3. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, međutim, Jug smatra da iznimka za takve nekretnine proizlazi iz posebnog zakona, koji ih stavlja u nadležnost jedinica lokalne samouprave.“⁸⁹

Nadalje, Zakonom o komunalnom gospodarstvu⁹⁰ utvrđeno je što su i na što se odnose komunalne djelatnosti. U članku 22. navedenog zakona navedene su „komunalne djelatnosti kojima se osigurava održavanje komunalne infrastrukture. Tako je jedna od komunalnih djelatnosti održavanje javnih površina na kojima nije dopušten promet motornim vozilima i neuređenih cesta.“⁹¹ Održavanje neuređenih cesta podrazumijeva skup mjera i radnji koje se provode tijekom cijele godine na neuređenim cestama, uključujući svu „*opremu, uređaje, instalacije, u svrhu održavanja prohodnosti i tehničke ispravnosti cesta i sigurnosti prometa, kao i lokalno poboljšanje cestovnih elemenata, osiguranje sigurnosti i trajnosti ceste i cestovnih objekata te povećanje sigurnosti prometa.*“⁹² Održavanje javnih površina na kojima se ne dopušta promet vozila podrazumijeva i uključuje njihovo održavanje te popravak onih površina kako bi se održala njihova funkcionalnost i ispravnost.

Pravni status nerazvrstanih cesta nije jasno definiran navedenim odredbama ZKG-a. U literaturi su, dakle, postojala različita stajališta o pitanju pravnog statusa nerazvrstanih cesta, od toga da bi te ceste trebale biti, kao donedavno javne ceste, opće dobro, do toga da su te nekretnine u vlasništvu po jedinicama lokalne samouprave, općinama i gradovima na čijem se području nalaze.⁹³

⁸⁸ Loc. cit. str., 15

⁸⁹ Loc. cit., str. 16.

⁹⁰ Čl. 22. Zakona o komunalnom gospodarstvu, NN 68/18, 110/18, 32/20 (u daljnjem tekstu: ZKG)

⁹¹ Čl. 23. st. 2. ZKG-a

⁹² Čl. 23. st. 1. ZKG-a

⁹³ Kontrec, Damir, Pravni status prometnica i upis u zemljišne knjige, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Vol. 32 No. 1, 2011., str. 448.

5.3.1. Javne površine i nerazvrstane ceste

„Jedinice lokalne samouprave nadležne su za raspolaganje javnim dobrima koja nisu pomorsko dobro ili javne ceste. Predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave, sukladno Zakonu o komunalnom gospodarstvu, odlukom odlučuje o komunalnim djelatnostima koje se obavljaju na temelju koncesije.“⁹⁴ Zakonom „je propisano da se koncesijom može stjecati pravo obavljanja komunalne djelatnosti i pravo korištenja komunalne infrastrukture u svrhu obavljanja komunalne djelatnosti. Obavljanje komunalnih djelatnosti koje se financiraju isključivo iz njezina proračuna jedinica lokalne samouprave može povjeriti pravnoj ili fizičkoj osobi na temelju pisanog ugovora.“⁹⁵

Komunalne djelatnosti tako može obavljati: „*trgovačko društvo čiji je osnivač jedinica lokalne samouprave ili više jedinica lokalne samouprave zajedno, javna ustanova čiji je osnivač jedinica lokalne samouprave, uslužni pogon u vlastitom vlasništvu čiji je osnivač jedinica lokalne samouprave i pravni ili fizička osoba na temelju ugovora o koncesiji ili ugovora o obavljanju komunalne djelatnosti.*“⁹⁶

S obzirom „na sve navedeno, jasno je da je jedinica lokalne samouprave aktivno legitimirana za zaštitu javnih površina i neuređenih prometnica. To znači da može pokrenuti odgovarajuće postupke za utvrđivanje takvih općih dobara, zatražiti posjed i sl.“⁹⁷

Također, većina nerazvrstanih cesta u Republici Hrvatskoj nije upisana u katastar i zemljišne knjige ili nije klasificirana prema stvarnom stanju ili nije u stvarnom vlasništvu upravitelja ceste. U svrhu cjelovitog „upravljanja i raspolaganja, nadležna jedinica lokalne samouprave aktivno je legitimirana za podnošenje prijedloga za uknjižbu uz koji treba priložiti i odluku poglavarstva da se radi o općem dobru i nekretnini u ne vlasničkom vlasništvu.“⁹⁸

Što se tiče promjene ukidanja i statusa općeg dobra, isto se može uraditi tako da se opće dobro odredi i uspostavi. Međutim, kada je riječ o javnim površinama i neuređenim cestama, riječ je o specifičnom slučaju gdje takav postupak nije normiran.

Tako ZKG utvrđuje da se „obavljanje komunalnih djelatnosti financira sredstvima iz cijene komunalnih usluga, iz proračuna jedinice lokalne samouprave, iz prihoda utvrđenih posebnim

⁹⁴ Čl. 44 ZKG-a

⁹⁵ Čl. 48. ZKG-a

⁹⁶ Čl. 33. ZKG-a

⁹⁷ Jug, Jadranko, op. cit., str. 17.

⁹⁸ Geoprojekt, Upis javnih i nerazvrstanih cesta, dostupno na: [Upis javnih i nerazvrstanih cesta \(geoprojekt-zg.hr\)](http://www.geoprojekt-zg.hr), pristupljeno: 18.02.2023.

zakonima i drugih prihoda. Jedinica lokalne samouprave dakle određuje hoće li graditi javnu površinu i nerazvrstanu cestu, pri čemu može odlučiti hoće li ona imati status javnog dobra ili, primjerice, javnog dobra opće uporabe.“⁹⁹

Iz navedenog „proizlazi da je čelnik jedinice lokalne samouprave ovlašten odlučivati o promjeni ili ukidanju statusa takve nekretnine, u kojem slučaju takva nekretnina prelazi u vlasništvo jedinice lokalne samouprave.“¹⁰⁰ Postupanje s „takvim nekretninama u statusu opće imovine potrebno je pobliže urediti jer se u odnosu na javne površine i nerazvrstane ceste ovlasti jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave za brigu ,brigu i odgovornost javna dobra koja čine nerazvrstane ceste i javne površine nije izrijekom navedena. Ipak, takav zaključak nedvojbeno proizlazi iz svih navedenih odredaba ZKG-a i ZV-a.“¹⁰¹

⁹⁹ Ibid.

¹⁰⁰ Loc. cit.

¹⁰¹ Čl. 51. ZKG-a

6. RADIOFREKVENCIJSKI SPKETAR KAO DOBRO OD JAVNOG INTERESA

Da bi se točno objasnilo što je RF-spektar, potrebno je prvo predstaviti širi „pojam, a to je elektromagnetski spektar. Elektromagnetski spektar uključuje sve vrste elektromagnetskih valova, od niskofrekventnih radio valova (valne duljine od nekoliko kilometara) do mikrovalova (30 cm do 1 mm) i optički spektar (infracrveno zračenje, vidljiva svjetlost, ultraljubičasto zračenje; 1 mm do 1 nm) na visokofrekventno rendgensko zračenje (valne duljine do približno 1 pm) i gama zračenje te RF spektar.“¹⁰² *RF spektar je shodno tome „dio elektromagnetskog spektra povezan s distribucijom radiovalova. RF spektar predstavlja veliki dio elektromagnetskog spektra koji omogućuje bežični prijenos i primanje poruka na većim ili manjim udaljenostima. RF-spektar je podijeljen prema frekvencijama, a različite frekvencije imaju različite namjene, a bitna karakteristika RF-spektra je činjenica da se ne može potrošiti, odnosno da će radiofrekvencija ostati i u istom stanju prije nego i nakon njegove upotrebe.“*¹⁰³

Nadalje, međunarodna telekomunikacijska unija (ITU) predstavlja specijaliziranu agenciju UN-a, osnovanu na IV. međunarodnoj konferenciji o radiokomunikacijama u Madridu 1932 koja je zadužena za radiofrekvencijski spektar te općenito telekomunikacije.¹⁰⁴ Republika Hrvatska pristupila je Međunarodnoj telekomunikacijskoj uniji 1992. godine. Poseban sektor unutar ITU-a predstavlja „ITU-R, odgovoran za osiguranje racionalne, nediskriminatorne učinkovite uporabe RF-spektra od strane svih korisnika, uključujući i one koji koriste satelite, te je važna zadaća ITU-R sektora je organizacija i provedba Svjetske radiokomunikacijske konferencije (World Radiocommunications Conferences Conference, WRC), na kojoj države članice usvajaju i mijenjaju tzv. Radio pravilnike. Radijski pravilnik sadrži pravila o vođenju registara RF frekvencija, ali i odredbe o osiguravanju neometanog međunarodnog rada sustava koji koriste RF spektar.“¹⁰⁵

Radiofrekvencijski spektar (RF spektar) tako predstavlja prirodno ograničeno opće dobro čije je učinkovito korištenje od državnog interesa¹⁰⁶ za Republiku Hrvatsku. „Hrvatska

¹⁰² Britvić, Vetma, Bosiljka, Turudić, Marko, Radiofrekvencijski spektar kao dobro od javnog interesa, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 55, 1/2018., str. 132

¹⁰³ Ibid., str. 132

¹⁰⁴ Loc. cit. str. 132

¹⁰⁵ Op. cit. str. 135

¹⁰⁶ Op. cit. str. 141

regulatorna agencija za mrežne djelatnosti (HAKOM) je, sukladno Zakonu o elektroničkim komunikacijama, podzakonskim aktima, Statutom, Konvencijom i pravilnicima Međunarodne unije za telekomunikacije (ITU), odgovorna za poticanje učinkovite uporabe i osiguravanje učinkovitog upravljanja RF spektra.¹⁰⁷ U sklopu upravljanja RF spektrom HAKOM izrađuje „prijedlog tablice namjene RF spektra, izrađuje i donosi i planove namjene RF spektra, izdaje dozvole za korištenje RF spektra, objavljuje podatke o radijskim sučeljima, provodi inspekcijski nadzor tržišta radijske opreme, provodi inspekcijski nadzor tržišta radijske opreme, izdaje dozvole za korištenje RF spektra, objavljuje podatke o radijskim sučeljima kao i kontrolu i nadzor RF spektra, te štiti korisnike od smetnji.“¹⁰⁸

6.1. Radiofrekvencijski spektar u pravu Europske unije

Kada se govori o RF spektru u okviru prava Europske unije (EU), potrebno je odrediti dvije razine. Prvu razinu čini „koordinacija dodjele i upravljanja RF spektrom na razini EU, dok drugu razinu čini regulatorni okvir za elektroničke komunikacije EU koji utvrđuje pravila za dodjelu i upravljanje RF spektrom na razini EU. nacionalnoj razini.“¹⁰⁹

„Europska konferencija poštanskih i telekomunikacijskih uprava (CEPT) na europskoj razini ima slične ovlasti kao ITU na globalnoj razini. CEPT nije tijelo Europske unije, već tijelo koje uključuje 48 europskih zemalja u suradnji u pitanjima pošte, elektroničkih komunikacija i RF spektra. U tom smislu, najvažniji pravni izvor Unije za RF spektar je Odluka 676/2002/EC.“¹¹⁰

U Odluci se navodi da je „cilj Odluke uspostava političkog okvira i pravnog okvira u Zajednici kako bi se osigurala koordinacija političkih pristupa i, prema potrebi, usklađeni uvjeti u pogledu dostupnosti i učinkovite uporabe radiofrekvencijskog spektra potrebnog za

¹⁰⁷ Op. cit. str. 140

¹⁰⁸ RF spektar, dostupno na: [RF spektar \(hakom.hr\)](http://hakom.hr), pristupljeno: 18. 02. 2023.

¹⁰⁹ Britvić, Vetma et. al., op. cit. str. 135.

¹¹⁰ Odluka br. 676/2002/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 7. ožujka 2002. o regulatornom okviru za politiku radiofrekvencijskog spektra u Europskoj zajednici (Odluka o radiofrekvencijskom spektru), Službeni list Europske unije L 108/1.

ustupostavu i funkcioniranje unutarnjeg tržišta u područjima obuhvaćenim politikom Zajednice, kao što su elektroničke komunikacije, prijenos te istraživanje i razvoj.“¹¹¹

„Aktivnosti koje se provode temeljem ove Odluke uzimaju u obzir rad međunarodnih organizacija vezanih uz upravljanje radiofrekvencijskim spektrom, kao što su ITU i CEPT. Kao tijela odgovorna za postizanje navedenih ciljeva određena je Europska komisija (EK) i Odbor za radiofrekvencijski spektar koji je radna skupina EK odgovorna za upravljanje RF spektrom.“¹¹²

EK „Odboru za radiofrekvencijski spektar dostavlja odgovarajuće tehničke provedbene mjere s ciljem osiguranja usklađenih uvjeta dostupnosti i učinkovite uporabe RF spektra kao i dostupnosti informacija vezanih uz uporabu RF spektra. Glavne obveze država članica, u skladu s Odlukom 676/2002/EZ, odnose se na prijavu. Tako države članice osiguravaju objavu tablice namjene svojih nacionalnih radijskih frekvencija i informacija o pravima, uvjetima, postupcima, naknadama i naknadama u vezi s uporabom radiofrekvencijskog spektra, kao i“¹¹³ da moraju poduzeti mjere za stvaranje odgovarajućih baze podataka kako bi takvi podaci, po potrebi, bili dostupni javnosti. Također je važno istaknuti da je Odlukom EK 2002/622/EZ osnovana savjetodavna skupina za politiku RF.

Grupa pomaže i savjetuje EK o „*pitanjima RF spektra, koordinaciji političkih pristupa i usklađenih uvjeta u odnosu na dostupnost i učinkovitu upotrebu RF spektra potrebnog za ustupostavu i funkcioniranje unutarnjeg tržišta, a sama grupa se sastoji od jednog višeg vladinog stručnjaka iz svake države članice i visokog predstavnika EK. Unutar trenutno važećeg regulatornog okvira za elektroničke komunikacije u EU, za RF spektar najvažnija je Direktiva 2002/21/EC26 (Okvirna direktiva).*“¹¹⁴

„Okvirna direktiva (uz ponavljanje temeljnih odredbi o nužnosti koordinacije) utvrđuje načine korištenja i dodjele, te nadzor nad uporabom RF spektra. Kako je u pravnoj teoriji EU-a prevladalo stajalište da je RF spektar prirodno ograničeno dobro od javnog interesa, određeno je da će RF spektrom upravljati nacionalne regulatorne agencije na razini država članica.“

¹¹⁵Ključnim dijelovima Okvirne direktive koji se odnose na RF spektar smatraju se odredbe koje se odnose na pravnu prirodu RF spektra, planiranje i koordinaciju politike RF spektra,

¹¹¹ Čl. 1. st 1. Odluke 676/2002/EZ

¹¹² Britvić, Vetma et. al., op. cit. str. 153

¹¹³ Ibid., str. 153

¹¹⁴ Direktiva 2002/21/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 7. ožujka 2002. o zajedničkom regulatornom okviru za mreže i usluge u elektroničkim komunikacijama, izmijenjena Direktivom 2009/140/EC i Uredbom 544/2009.

¹¹⁵ Britvić, Vetma et. al., op. cit. str. 137.

upravljanje RF spektrom i prijenos ili iznajmljivanje pravo korištenja radijske frekvencije, a gore navedene odredbe također ocrtavaju javnopravnu prirodu RF spektra u pravu EU.¹¹⁶

6.2. Radiofrekvencijski spektar u pravu Republike Hrvatske

RF spektar je u Republici Hrvatskoj reguliran s nekoliko pravnih propisa. Najvažniji pravni izvori su „Zakon o elektroničkim komunikacijama¹¹⁷ (ZEK) i Zakon o elektroničkim medijima¹¹⁸ (ZEM). Važni su i pravilnici donijeti na temelju ovlasti koje proizlaze iz ZEK-a: Pravilnik o namjeni radiofrekvencijskog spektra¹¹⁹, Pravilnik o uvjetima dodjele i uporabe radiofrekvencijskog spektra¹²⁰ i Pravilnik o plaćanju naknada za pravo uporabe adresa, brojeva i radiofrekvencijskog spektra¹²¹“.

„Iz područja elektroničkih medija najvažniji su Pravilnik o sadržaju i postupku obavijesti o namjeri davanja koncesije za obavljanje djelatnosti pružanja medijskih usluga televizije i radija¹²² i Pravilnik o visini i načinu plaćanja naknada¹²³. Radiofrekvencijskim spektrom u Republici Hrvatskoj upravlja sukladno odredbama „regulatornog okvira za elektroničke komunikacije EU-a HAKOM kao neovisna nacionalna regulatorna agencija za elektroničke komunikacije. Djelotvorno upravljanje radiofrekvencijskim spektrom mora se temeljiti na načelima objektivnosti, transparentnosti, razmjernosti i nediskriminacije te postignutom usklađivanju na razini EU-a ili na međunarodnoj razini.“¹²⁴

„RF spektar je ZEK-om definiran kao prirodno ograničeno opće dobro. Međutim, navedena odredba je u neskladu s definicijom iz Okvirne direktive regulatornog okvira EU-a, gdje je RF spektar definiran kao javno dobro.“¹²⁵

Nadalje ZEK definira načine uporabe frekvencija „bez dozvole, na temelju opće dozvole, s pojedinačnom dozvolom izdanom na temelju zahtjeva, s pojedinačnom dozvolom izdanom na

¹¹⁶ Ibid.

¹¹⁷ Zakon o elektroničkim komunikacijama, NN 73/08, 90/11, 133/12, 80/13, 71/14 (u daljnjem tekstu: ZEK)

¹¹⁸ Zakon o elektroničkim medijima, NN 153/09, 84/11, 94/13, 136/13

¹¹⁹ Pravilnik o namjeni radiofrekvencijskog spektra, NN 107/13, 94/15, 32/17

¹²⁰ Pravilnik o uvjetima dodjele i uporabe radiofrekvencijskog spektra, NN 45/12, 50/12, 97/14

¹²¹ Pravilnik o plaćanju naknada za pravo uporabe adresa, brojeva i radiofrekvencijskog spektra, NN 154/08, 28/09, 97/10, 92/12, 62/14, 147/14, 138/15 i 77/16

¹²² Pravilnik o sadržaju i postupku obavijesti o namjeri davanja koncesije za obavljanje djelatnosti pružanja medijskih usluga televizije i radija, NN 131/13

¹²³ Pravilnik o visini i načinu plaćanja naknada NN/93/13

¹²⁴ Čl. 80. st. 3. ZEK-a

¹²⁵ Čl. 80. st. 1. ZEK-a

temelju javnog poziva, s pojedinačnom dozvolom na temelju javnog natječaja i s pojedinačnom dozvolom izdanom na temelju javne dražbe. Rok valjanosti dozvole za uporabu RF-spektra ne može biti dulji od dvadeset godina, a određuje ga HAKOM prigodom izdavanja dozvole za uporabu RF-spektra, ovisno o vrsti dozvole.“¹²⁶

„Za korištenje RF spektra na temelju dozvole, s iznimkom opće dozvole, korisnik mora plaćati naknadu. Izračun i visina naknade te način plaćanja propisuju se s dva pravilnika. Prvi je *Pravilnik koji donosi Vijeće HAKOM-a, u svrhu podmirivanja troškova HAKOM-a nastalih u upravljanju RF-spektrom*¹²⁷.“

„ Ta naknada plaća se u korist HAKOM-a i može se utvrditi na godišnjoj ili višegodišnjoj razini.¹²⁸ Drugi pravilnik donosi ministar, i to je pravilnik za pravo uporabe RF-spektra.¹²⁹ Naknada utvrđena ovim pravilnikom plaća se u korist državnog proračuna RH, na temelju izdanog računa HAKOM-a, a može se utvrditi u jednokratnom iznosu i na godišnjoj razini“.¹³⁰

„Postupak izračuna naknada za RF spektar propisan je Pravilnikom o plaćanju naknada za pravo uporabe adresa, brojeva i radiofrekvencijskog spektra, i iznimno je tehničke naravi.¹³¹ Isto tako HAKOM će donijeti odluku o oduzimanju dozvole za uporabu RF-spektra ako utvrdi da su ispunjeni koji od uvjeta navedenih u zakonu, a takva odluka treba biti obrazložena i temeljiti se na načelu razmjernosti, vodeći pritom računa o javnom interesu RH i gospodarskom učinku oduzimanja dozvole za uporabu RF-spektra na nositelja dozvole.“¹³² Nositelj dozvole, s obzirom da je propisano kako protiv odluka i drugih akata HAKOM-a nije dopuštena žalba, ima pravo podnijeti tužbu Visokom upravnom sudu Republike Hrvatske.

„Uz elektroničke komunikacije, radijske frekvencije imaju veliku važnosti za pružanje klasičnih televizijskih i radijskih usluga. Kada kažemo klasični, mislimo na usluge čiji se signali ne prenose internetom, poput IPTV-a ili digitalnog radija. Prilikom dodjele radijskih frekvencija za takve usluge postoji suradnja između HAKOM-a i Vijeća za elektroničke medije (VEM), tijela koje upravlja Agencijom za elektroničke medije (AEM). Iako ZEM ne

¹²⁶ Čl. 4. Pravilnika o uvjetima dodjele i uporabe radiofrekvencijskog spektra

¹²⁷ Čl. 84. st. 1. tč. 1. ZEK-a

¹²⁸ Čl. 84. st. 2. ZEK-a

¹²⁹ Čl. 84. st. 1. tč. 2. ZEK-a

¹³⁰ Čl. 84. st 3. ZEK-a

¹³¹ Čl. 6. do 14. Pravilnika

¹³² Čl. 93. st. 2. ZEK-a

definira pravnu prirodu RF spektra, ipak sadrži odredbe o dodjeli radijskih frekvencija za televiziju i radio.“¹³³

„Ove odredbe su iznimno važne jer, za razliku od ZEK-a, postupak dodjele određuju kao postupak koncesije ,a dozvolu za korištenje radijske frekvencije kao koncesiju. VEM objavljuje obavijest o namjeri davanja koncesije za pružanje medijskih usluga televizije i radija na tehničkim osnovama koje utvrđuje HAKOM sukladno propisima o elektroničkim komunikacijama.“¹³⁴

„Pravo obavljanja djelatnosti pružanja medijskih usluga nakladnika televizije i/ili radija stječe se na temelju odluke o davanju koncesije i potpisanog ugovora o koncesiji.“¹³⁵ „Za razliku od elektroničkih komunikacija, kod elektroničkih medija nije dopušteno prenošenje koncesije za obavljanje djelatnosti pružanja medijskih usluga televizije i radija na drugu osobu, a područje koncesije može biti države, regije, županije, grada, općine ili druge razine na vremensko razdoblje od osam do petnaest godina.“¹³⁶

¹³³ Čl. 73. st. 1. ZEK-a

¹³⁴ Čl. 73. st. 1. ZEK-a

¹³⁵ Čl. 74. st. 1. Zakona o elektroničkim medijima (NN 153/09, 84/11, 94/13, 136/13)

¹³⁶ Ibid.

7. ZAKLJUČAK

U radu su obrađena opća dobra u hrvatskom pravnom poretku gdje se kroz obradu pravnog okvira uvidjela važnost istih. Opća dobra kao takva imaju i predstavljaju veliku i značajnu stavku Republike Hrvatske, no i svih drugih pravnih i fizičkih osoba. Opće dobro je tijekom obrade definirano kao dobro koje pripada svim ljudima, dijelovi prirode koji po svojim navedenim karakteristikama ne mogu biti vlasništvom pojedinačno niti skupno fizičkih ili pravnih osoba. Nadalje, zbog prirodnih svojstava koja posjeduju izuzeta su od vlasništva, a neka od njih su morsko dobro, vode jezera, zrak, rijeke i slično te su ista dana na mogućnost korištenja svim osobama.

Nadalje, u radu su navedene i neke sličnosti i razlike između općih i javnih dobara te od dobara od interesa za Republiku Hrvatsku. Sličnosti su poglavito vidljive prema pravnom uređenju, dok se temeljna razlika vidi po tome što je opće dobro van pravnog prometa, a javno dobro u općoj uporabi u vlasništvu Republike Hrvatske te jedinica lokalne i područne samouprave. Također, kroz rad je navedeno tko sve ulazi u skupinu osoba javnog prava kao i to tko je „zadužen“ za brigu oko općih dobara. Sukladno tome, Republika Hrvatska kao i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te ustanove kojima je osnivač Republika Hrvatska brinu o općim dobrima. Navedena je i opća podjela javnih dobara koja uključuje podjelu na dobra u općoj uporabi te u javnoj uporabi. Nadalje, u pravu Republike Hrvatske navedeno je nekoliko vrsta dobara od općeg interesa. To su, osim općeg dobra, i dobra od interesa za Republiku Hrvatsku, javno dobro u općoj uporabi, javno dobro u javnoj uporabi i javno dobro u financijskoj imovini.

Nadalje, posebno poglavlje usmjereno je prema tome ulazi li radiofrekvencijski spektar u definiciju gore navedenih dobara. Iako po svojim nekim prirodnim karakteristikama i obilježjima ulazi u javna dobra, zakonodavac je utvrđivanjem dvojakog načina stjecanja prava na korištenje doveo u pitanje normativno razvrstavanje RF- spektra.

Također, prilikom raspolaganja općim dobrom ili dobrima, obaveza je davanje koncesije, odnosno prilikom određenih iznimaka daju se posebni ugovori kojima se na kratko razdoblje uređuje njihovo raspolaganje.

Sve u svemu može se zaključiti da su opća dobra kompleksno područje koje je i dalje potrebno pravno i zakonski uređivati kako bi se nad istima na neki način „vršila kontrola“ te kako bi se što više spriječila na vrijeme njihova zloupotreba. Jer koliko god su vidljivi

značajni napretci u primjeni i mijenjanju zakonskih propisa i odredbi, povećanju kazni za njihovo zloupotrebljavanje i dalje je još uvijek zabilježen veliki broj osoba koje navedene odredbe krše. Stoga, potrebno je i dalje kontinuirano raditi na uređenju posebnih zakonskih odredbi, uvođenjem dodatnih odredbi ili osmišljavanjem novih Pravilnika koji će dovesti do smanjenja ili potpunog isključenja zloupotrebe.

8. LITERATURA

KNJIGE I ČLANCI:

1. Aviani Damir: Zasebno korištenje opće-uporabljivih dobra u Hrvatskoj: Dometi i ograničenja; Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 46 (2009), 1, str. 123-150
2. Borković, Ivo. Upravno pravo. 6. izdanje. Zagreb: 1997.
3. Britvić, Vetma, Bosiljka, Turudić, Marko, Radiofrekvencijski spektar kao dobro od javnog interesa, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 55, 1/2018., str. 131.-151.
4. Diggs, B. J., "The Common Good as Reason for Political Action". Ethics. 83 (4), 1973., str., 285–291.
5. N. Gavella, T. Josipović, I. Gliha, V. Belaj, Z. Stipković: Stvarno pravo, svezak I, Narodne novine, Zagreb 2007.
6. Grubišić, Lucija, Naknade za koncesije na pomorskom dobru, Porezni vjesnik 1/2016 str. 111-120
7. Hlača, Vinko., Nakić, Jakob. Zaštita pomorskog dobra u RH, PPP god. 49 (2010), 164, str. 493- 529
8. Jug, Jadranko, Pravni status općih dobara, u zborniku Nekretnine u pravnom prometu, Inženjerski biro, Zagreb, 2004.
9. Kontrec, Damir, Pravni status prometnica i upisu zemljišne knjige, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Vol. 32 No. 1, 2011., str. 441- 451.
10. Nakić, Jakob, Pomorsko dobro- opće ili javno dobro, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, Vol. 53 No. 3, 2016., str. 12-13.
11. Pehar, Snježana, Pojam javnog dobra u teoriji i praksi, Zbornik radova Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse, br. 9, Mostar 2011., str. 238-251.
12. Perkušić, Ante., Peterinović, Ranka., Perkušić, Zvonimir., Stjecanje i zaštita posjeda na pomorskom (općem) dobru De lege lata-de lege ferenda, PPP god. 49 (2010), 164, str. 531- 554
13. Popovski, Aleksandra, Pravna priroda opće uporabe javnog dobra, Pravni vjesnik : časopis za pravne i društvene znanosti Pravnog fakulteta Sveučilišta J.J. Strossmayera u Osijeku, Vol. 32 No. 3-4, 2016.

14. Romac, Ante, prijevod Justinijan Institucije, Zagreb, Biblioteka Latina et Graeca, 1994.
15. Vojković, Goran, Pomorsko dobro i koncesije, Split, Hrvatski hidrografski institut, 2003.

IZVORI S INTERNETA:

1. RF spektar, dostupno na: [RF spektar \(hakom.hr\)](http://hakom.hr), pristupljeno 18.02.2023.
2. Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Opće dobro, dostupno na:
<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=45216#:~:text=op%C4%87e%20dobro%20%28lat.%20res%20communes%20omnium%29%2C%20dobro%20koje,u%20rijekama%2C%20jezerima%20i%20morima%20te%20morska%20obala%29>, pristupljeno 17.2.2023
3. Hrvatska enciklopedija, Javno dobro, dostupno na:
<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=28840>, pristupljeno: 17.02.2023.
4. Geoprojekt, Upis javnih i nerazvrstanih cesta, dostupno na: [Upis javnih i nerazvrstanih cesta \(geoprojekt-zg.hr\)](http://geoprojekt-zg.hr), pristupljeno: 18.02.2023.
5. Britannica, Common good, dostupno na: <https://www.britannica.com/topic/common-good>, pristupljeno: 15.04.2023.

PROPISI:

1. Direktiva 2002/21/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 7. ožujka 2002. o zajedničkom regulatornom okviru za mreže i usluge u elektroničkim komunikacijama, izmijenjena Direktivom 2009/140/EC i Uredbom 544/2009
2. Odluka br.676/2002/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 7. ožujka 2002. o regulatornom okviru za politiku radiofrekvencijskog spektra u Europskoj zajednici (Odluka o radiofrekvencijskom spektru), Službeni list Europske unije L 108/1
3. Odluka Komisije od 26. srpnja 2002. o osnivanju Skupine za politiku radiofrekvencijskog spektra, Službeni list Europske unije L 198/49

4. Pravilnik o namjeni radiofrekvencijskog spektra Narodne novine, br.107/13, 94/15, 32/17
5. Pravilnik o uvjetima dodjele i uporabe radiofrekvencijskog spektra Narodne novine br.45/12, 50/12, 97/14
6. Pravilnik o plaćanju naknada za pravo uporabe adresa, brojeva i radiofrekvencijskog spektra Narodne novine br.154/08, 28/09, 97/10, 92/12, 62/14, 147/14, 138/15 i 77/16
7. Pravilnik o sadržaju i postupku obavijesti o namjeri davanja koncesije za obavljanje djelatnosti pružanja medijskih usluga televizije i radija Narodne novine br. 131/13
8. Pravilnik o visini i načinu plaćanja naknada Narodne novine br. 93/13
9. Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine br.56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14
10. Zakon o cestama Narodne novine br.84/11, 22/13, 54/13, 148/13, 92/14, 110/19, 144/21, 114/22, 114/22
11. Zakon o elektroničkim komunikacijama, Narodne novine br.73/08, 90/11, 133/12
12. Zakon o elektroničkim medijima, Narodne novine br.153/09, 84/11, 94/13, 136/13
13. Zakon o javnim cestama, Narodne novine br.180/04, 82/06, 138/06, 146/08
14. Zakon o komunalnom gospodarstvu, Narodne novine br.68/18, 110/18, 32/20
15. Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama, Narodne novine br.158/03, 100/04, 141/06, 38/09, 123/11, 56/16, 98/19
16. Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, Narodne novine br.91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, 81/15, 94/17